

הרב פרופ' גוטל

בעין חינוכית מספר 63, ח' במרחשוון תש"ע

רקע

סליחה, באיזה שבט את? לא, אין הכוונה לאיזה שבט את בבני עקיבא, אלא לאיזה שבט בעם ישראל את שייכת: אולי את משבט ראובן? ואולי מיששכר? הרי זה חשוב מאוד, כי התכונות והתפקידים של כל שבט שונים, ייחודים וחיוניים לעתיד האומה. איך ייתכן שאיננו יודעים מי אנו? על זאת ועוד, בדבריו החשובים של הרב פרופ' גוטל, נשיא המכללה, המאיר בפנינו את הנושא השנתי של המכללה: "במעגלי העם היהודי".

סליחה, באיזה שבט את?!

הרב פרופ' נרי' גוטל, נשיא מכללת אורות ישראל

ועוד). זאת למרות שמן הסתם רבים היו מצפים אחרת מ"מאחדם" של ישראל.

כיצד מתיישבות שתי ההנהגות זו עם זו? הרב בעד איחוד או בעד פיצול?!

שורש העניין טמון בהפנמת המסר שהגוונים השונים בעם הם שיוצרים את עם ישראל. כשם שקשת בעלת צבע אחד אינה קשת, כך עם שכולו "ראובנים" אינו עם ישראל. כוחות שונים, אופיים שונים, לא חייבים להתנגש ולהתעמת זה עם זה; הם יכולים וצריכים להזין זה את זה, לטפח זה את זה, לחזק זה את זה ולהשלים זה את זה דווקא מכוח שונותם. אמור מעתה, בדיוק מאותה סיבה ששכחת שבטים טובה, אך רק לשעה, כך מאותה סיבה שימור גוון עדתי לשעה דווקא נושא ברכה. המעניין הוא שבביאת משיח צדקנו, בעגלא ובזמן קריב, יתהפכו היוצרות אך העיקרון המהותי יישמר: הזהות השבטית דווקא תיוודע; הנוסח וההגייה ככל הנראה דווקא יאוחדו. כלומר, תפקודית ייווצר מהפך מקצה לקצה, אך מורכבות המסר תישאר במקומה: **איחוד הכולל ייחוד**.

*

מעגלי עם ישראל בארץ ובתפוצות רבים מאוד. זרמים שונים – אורתודוקסים, רפורמים וקונסרבטיבים; תיוגים שונים – חרדים, חרד"לים, דתיים, מסורתיים,

מרון הראייה קוק זצ"ל ראה ברכה, ולו גם לשעה, ב"שכחת השבטים ליחוסם" (אורות, ישראל ותחייתו, כז). הרב הבהיר כי אמנם הייחוס השבטי על הייחוד שבו חשוב, שכן "אורו" של ראובן, מגמתו ותפקידו בעולם שונים מזה של שמעון, ושניהם שונים מזה של יהודה ושלושתם מזבולון ומאשר וכו'. בע"ה בביאת משיח צדקנו אכן יאיר כל שבט באורו-הוא, ועם זאת, כאן ועכשיו נשכחה מאתנו כמעט לחלוטין הזהות השבטית. מסבב הנסיבות ההיסטוריות גלגל זאת משום שבימינו אלה בידול שבטי עלול היה להביא למתחים ולפילוגים לא רצויים, ולכן למצער לפי שעה יש דווקא ברכה בטשטוש השייכות השבטית.

אם כך פני הדברים אולי כדאי שנאחד גם את נוסחי התפילה ונפסיק עם פיצול המניינים? הרי משעה ששיבת ציון החדשה הציפה את ארץ ישראל המתחדשת בנוסחים שונים: ספרד ואשכנז, חסידים, תימן ועוד, עלתה השאלה אם עדיף ליצור "נוסח אחיד" ולחתור להגייה אחידה בתפילה, או דווקא לשמר את הנוסחים וההגיות של כל תפוצה ותפוצה. פוסקים חשובים צידדו בהאחדה (כגון הרב עוזיאל). רבים יופתעו לדעת כי אותו רב קוק שבירך על איבוד החלוקה השבטית הוא שהתנגד להאחדת נוסח התפילה ואופן הגייתה (אורח משפט סימנים טז-יח

שומרי שבת? ומה בנוגע להלכות: מהו היחס ההלכתי וההשקפתי למי שאינו מקפיד על קלה כחמורה? והעיקר: האם כל אחד מאתנו יודע לבסס ולעגן על פי דין והלכה והשקפת-עולם את מעשיו ואת הנהגותיו, אם את ה"עת לקרב" ואם את ה"עת לרחק", כלפי כלל "המעגלים"?

כל זאת ועוד, תורה היא ולמידה היא צריכה. אנו מלאי אמונה ותקווה שהקדשת שנת תש"ע לנושא כלל-מכללתי זה תציף סוגיות, תעלה נושאים, תעורר דיונים, ובראש ובראשונה תוביל להעמקה לימודית בסוגיה שספק אם יש חשובה ממנה בעידן התחייה.

חילונים; פוליטיים – ימין, שמאל, מתנחלים או מתיישבים, נערי גבעות, עשירון עליון ועשירון תחתון, עיר וכפר ופריפריה ועוד גוונים ותתי-תתי-גוונים. קל להשתמש בססמת אחדות, לקרוא לאהוב את כו-ו-ו- ולס ולא לרדת לעומק השתיך ההלכתי-הגותי של היחס הנכון והראוי לכל גוון. קל לצדד ב"טטטוש המאחד", אך לא תמיד זה הדבר שנכון לעשות.

פעמים הרבה שהידע בתחום זה של הכרת עם ישראל לוקה אצלנו בחסר. כמה מאתנו מודעים לרוב המספרי המוחלט של הרפורמים והקונסרבטיבים בעולם היהודי לעומת המיעוט המובהק של האורתודוקסים? מי מאתנו יודע כמה מיהודי העולם שוכנים בציון וכמה בתפוצות? האם לכולנו נהיר מהו אחוז יהודי ארץ ישראל הקובעים מזוזה בפתח ביתם, מהו אחוז אותם שאינם אוכלים חמץ וכמה אחוזים נמנים על

הדורים חינוכיים

- א. הרב גוטל טבע מושג: "איחוד הכולל ייחוד". האם תלמידינו מסוגלים להתחנך למורכבות זו? כיצד נוכל לטפחה אצלם מבלי שהם ייטו לאחד הקצוות בלבד?
- ב. האם אנו יודעים מה קורה כעת אצל יהודי גרמניה (קצב הגידול של האוכלוסייה היהודית בגרמניה הוא הגבוה ביותר בעולם!)? האם אנו יודעים היכן אחוזי ההתבוללות הם הגבוהים ביותר בעולם ומה ביכולתנו לעשות כדי להתמודד אתם? נדמה כי הנעשה אצל אחינו יהודי העולם פשוט לא מעניין אותנו. כמעט שאין הרצאות או ימי עיון, דיונים או פעולות בנושא. האומנם כן הדבר? מדוע?
- ג. הרב גוטל קורא להעמיק את הבנתנו בנעשה בין זרמי העם כאן בארץ ולברר את היחס הרוחני וההלכתי הראוי כלפי כל קבוצה וקבוצה. באחת: בהיותנו תלמידים, רבים מאתנו נטלו חלק במפגשי "דתיים-חילוניים". נניח שמחר יציעו לך ליטול חלק עם תלמידיך במפגש "דתיים-רפורמיים", התסכימי ליטול חלק במפגש? האם הרב צודק כי אין לנו כלים כדי לגשת לשאלה זו, ואולי אין לנו עמדה כלפיה? מה עושים?

את אחי ואת אחיותי, בכל חלקי עמנו, שבכל המפלגות ובכל הארגונים, הידועים ושאינם ידועים, הנגלים והנסתרים, ושאינם במפלגות ושאינם בארגונים – את כולם אני מבקש...

(הרב צבי יהודה הכהן קוק, עיתון הצופה, מרחשוון תש"ח)

מסביב לדפים

- א. מי שמוכנה לשתף את כלל הבנות במחשבות בתחומי חינוך וחיים המתאימות לרוח של "בעין חינוכית", מוזמנת לשלחן אליי: vyg8@zahav.net.il.
- ב. ניתן לעשות מנוי אישי (ללא עלות) על דפי "בעין חינוכית". נא לפנות לשרון: sharonz@orot.ac.il.
- ג. מומלץ לשמור על דפי "בעין חינוכית" לשימוש עתידי.
- ד. נשמח אם תפיצו את הדברים הלאה, למשפחה ולחברים מחוץ למכללה.